

คณะกรรมการสมานฉันท์

คณะกรรมการสมานฉันท์ หมายถึง คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคม ประกอบด้วยนักวิชาการ นักการเมือง และผู้ทรงคุณวุฒิในหลายสาขา่วมเป็นกรรมการ

คณะกรรมการสมานฉันท์เป็นเครื่องมือที่ถูกนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของสังคมมาแล้วหลายครั้ง โดยมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป กล่าวคือ ในปี 2548 ภายหลังจากที่ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เหตุการณ์ปล้นปืนที่จังหวัดนราธิวาส เหตุการณ์ที่มัสยิดกรือเซะ จังหวัดปัตตานี เรื่อยมาจนถึงเหตุการณ์ที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส คณะรัฐมนตรีซึ่งมีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการตั้ง “คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.)” ขึ้น โดยมีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นประธาน และมีผู้แทนจากภาคประชาสังคมในพื้นที่ ภาคประชาสังคม นอกพื้นที่ ภาคการเมือง และภาคราชการ เป็นกรรมการ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยสันติวิธี ให้เกิดความสมานฉันท์ สันติสุข และความยุติธรรมขึ้นอย่างแท้จริง

ในปี 2553 ภายหลังจากเหตุการณ์การสลายการชุมนุมเรียกร้องทางการเมืองของกลุ่มคนเสื้อแดงบริเวณแยกราชประสงค์เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2553 ซึ่งทำให้มีผู้บาดเจ็บและผู้เสียชีวิตจำนวนมาก คณะรัฐมนตรีซึ่งมีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการตั้ง “คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.)” ขึ้น โดยมีนายคณิต ฒ นคร เป็นประธาน และผู้ทรงคุณวุฒิอีก 8 คน เป็นกรรมการ เพื่อตรวจสอบและค้นหาความจริงที่เป็นรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งและเหตุการณ์ความรุนแรงเพื่อให้ทราบสาเหตุแห่งปัญหา โดยมีเป้าหมายที่จะให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน นำไปสู่การสร้างความปลอดภัยของคนในชาติ และจัดทำข้อเสนอในการสร้างความปรองดองในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม แม้ได้มีการตั้งคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) แล้ว แต่ความรุนแรงทางการเมืองยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี 2554 สภาผู้แทนราษฎรจึงมีมติให้ตั้ง “คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางการสร้างความปรองดองแห่งชาติ” ขึ้น โดยมี พลเอก สนิธิ บุญยรัตกลิน เป็นประธานคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการสร้างความปรองดองแห่งชาติ ซึ่งคณะกรรมการได้มอบหมายให้สถาบันพระปกเกล้าทำการศึกษาวิจัยการสร้างความปรองดองแห่งชาติเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย ต่อมาเมื่อรายงานการศึกษาของคณะกรรมการที่จะเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรเผยแพร่สู่สาธารณะ ได้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ขึ้นอย่างกว้างขวาง เนื่องจากในรายงานการศึกษาของคณะกรรมการดังกล่าว มีข้อเสนอแนะให้มีการนิรโทษกรรมให้แก่ผู้กระทำความผิดในคดีที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางการเมืองทุกคดี รวมถึงคดีที่ดำเนินการโดยคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) ด้วย และต่อมาได้เกิดความพยายามในการผลักดันร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม พ.ศ. เข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ส่งผลให้เกิดวิกฤตทางการเมือง และเกิดการรัฐประหารขึ้นเมื่อปี 2557

ภายหลังจากที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปเมื่อปี 2562 ความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยก็ยังคง

มีอยู่อย่างต่อเนื่อง และเกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้นหลายเหตุการณ์ คณะรัฐมนตรีซึ่งมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี มีความเห็นว่า กรณีที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน สมควรรับฟังความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา จึงขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ตามมาตรา 165 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในการประชุมครั้งนี้สมาชิกรัฐสภาได้เสนอแนวความคิดให้มีการตั้ง “คณะกรรมการสมานฉันท์” ขึ้น เพื่อศึกษาและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในประเทศตามข้อเสนอแนะของรัฐสภา โดยประธานรัฐสภาได้มอบหมายให้สถาบันพระปกเกล้าออกแบบโครงสร้างของคณะกรรมการชุดนี้ ซึ่งสถาบันพระปกเกล้าได้เสนอโครงสร้างของคณะกรรมการออกเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) คณะกรรมการสมานฉันท์จะมีผู้แทนจาก 7 ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคร่วมรัฐบาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคร่วมฝ่ายค้าน ตัวแทนรัฐบาล ตัวแทนวุฒิสภา และตัวแทนขององค์กรอื่น และ 2) คณะกรรมการสมานฉันท์จะมีคนกลางซึ่งมาจากการเสนอโดยฝ่ายต่าง ๆ หรือประธานรัฐสภาอาจจะเป็นผู้สรรหา หรือประธานรัฐสภาเป็นผู้แต่งตั้งประธานกรรมการ แล้วให้ประธานกรรมการเป็นผู้สรรหากรรมการ

ผลจากการหารือร่วมกันระหว่างประธานรัฐสภาและผู้แทนวิป 3 ฝ่าย (พรรคร่วมรัฐบาล พรรคร่วมฝ่ายค้าน และสมาชิกวุฒิสภา) เห็นพ้องกันว่า รูปแบบโครงสร้างของคณะกรรมการสมานฉันท์ จะมีจำนวน 21 คน มาจาก 7 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ตัวแทนจากรัฐบาล จำนวน 2 คน 2) ตัวแทนจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายพรรคร่วมรัฐบาล จำนวน 2 คน 3) ตัวแทนจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคร่วมฝ่ายค้าน จำนวน 2 คน 4) ตัวแทนจากสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 2 คน 5) ตัวแทนจากกลุ่มผู้ชุมนุม จำนวน 2 คน 6) ตัวแทนจากกลุ่มผู้มีความเห็นเป็นอย่างอื่น จำนวน 2 คน และ 7) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยมาจากที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย จำนวน 3 คน มาจากที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 1 คน มาจากที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 1 คน มาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านปรองดองสมานฉันท์ จำนวน 4 คน และมีนายคุณวุฒิ ต้นตระกูล รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้าน กลุ่มผู้ชุมนุม และกลุ่มผู้มีความเห็นเป็นอย่างอื่นปฏิเสธไม่ส่งผู้แทนเข้าร่วมเป็นกรรมการ คณะกรรมการสมานฉันท์ที่ได้รับการแต่งตั้งจากประธานรัฐสภา จึงมีจำนวนเพียง 15 คน คือ

1) นายเทอดพงษ์ ไชยนันทน์	ประธานกรรมการ
2) พลเอก ชัยชาญ ช้างมงคล	กรรมการ
3) นายนิโรธ สุนทรเลขา	กรรมการ
4) นายสรอรรถ กลิ่นประทุม	กรรมการ
5) นายวัลลภ ตังคณานุก์	กรรมการ
6) นางฉวีรัตน์ เกษตรสุนทร	กรรมการ
7) ศาสตราจารย์เกียรติคุณ สุริชัย หวันแก้ว	กรรมการ
8) ศาสตราจารย์วันชัย วัฒนศัพท์	กรรมการ
9) นายสมศักดิ์ รุ่งเรือง	กรรมการ

10) รองศาสตราจารย์นิรุฒ ถึงนาค	กรรมการ
11) ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิโรจน์ ลิ้มไขแสง	กรรมการ
12) นายชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี	กรรมการ
13) นางเตือนใจ ดีเทศน์	กรรมการ
14) นายภูมิ มูลศิลป์	กรรมการ
15) นางปาริชาติ สถาปิตานนท์	กรรมการ

และมีข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 3 คน ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ คือ

1) นายคุณวุฒิ ตันตระกูล	เลขานุการ
2) นายณัฐพัฒน์ พัดทอง	ผู้ช่วยเลขานุการ
3) นายศตพล วรปัญญาตระกูล	ผู้ช่วยเลขานุการ

จัดทำโดย

นางสาวศรัณยา สี่มา นิตกรชำนาญการพิเศษ
 นายฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจนา วิทยากรชำนาญการพิเศษ
 นางสาวพิรุวรรณ กิตติคุณ วิทยากรชำนาญการพิเศษ
 นางสาวอุษณีย์ อินทองช่วย เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
 กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ